

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри іноземної
філології, українознавства та соціально-
правових дисциплін

Протокол № 1 від 27 серпня 2019 р.
Зав. кафедри

_____ С.А. Остапенко

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА ТА ОСНОВИ ТЕОРІЇ МОВНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ»

Кількість кредитів ECTS 6

Розробник: Ревуцька С.К.,
доцент кафедри іноземної
філології, українознавства та
соціально-правових дисциплін,
канд.філ.наук

2019 – 2020 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Обов'язкова для студентів спеціальності 035 «Філологія»
Семестр	1/2
Кількість кредитів	4/2
Загальна кількість годин	180
Кількість модулів	2
Лекцій, годин	40
Практичні / семінарські, годин	20
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	120
Тижневих годин для денної форми навчання	
аудиторних	6
самостійної роботи студента	
Вид контролю	Залік / екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - формування лінгво-теоретичної основи: загальних відомостей про мову та мовознавство як науку, природу й сутність мови, її походження, закономірності розвитку та функціонування на різних історичних етапах; формування у студентів сучасних паралінгвістичних знань про структуру, закономірності та найбільш важливі аспекти мовної, у тому числі і міжкультурної комунікації.

Завдання: ознайомитися з мовознавством як наукою і навчальною дисципліною, систематизувавши та поглибивши знання про головні структурно-функціональні рівні мови, їх одиниці та відношення; розкрити природу, сутність, функції та будову мови; ознайомитися з основними гіпотезами походження мови та закономірностями розвитку мов; класифікаціями мов світу; ознайомитися з понятійним апаратом теорії мовної комунікації та видами мовленнєвої діяльності; універсальними та етноспецифічними аспектами мовного спілкування; семантичними та прагматичними аспектами розмовної мови.

Предмет: мова як система; мовна, у тому числі і міжкультурна комунікації.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Вступ до мовознавства як лінгвістична дисципліна

- Тема 2. Природа, сутність та будова мови
 Тема 3. Походження і розвиток мови
 Тема 4. Класифікації мов світу
 Тема 5. Фонологічна система вивчення мови
 Тема 6. Фонетичні одиниці, засоби та процеси
 Тема 7. Лексика і фразеологія
 Тема 8. Граматична система мови. Синтаксис
 Тема 9. Предмет і завдання курсу. Суть спілкування
 Тема 10. Основні поняття теорії мовної комунікації
 Тема 11. Висловлювання у структурі комунікативного акту
 Тема 12. Код у структурі комунікативного акту
 Тема 13. Комунікативна особистість
 Тема 14. Категорія контакту

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	усього	Кількість годин			
		денна форма			
		у тому числі			
	л	п	лаб	срс	
1	2	3	4	5	
Модуль 1					
Змістовий модуль 1: Загальні питання мовознавства					
Тема 1. Вступ до мовознавства як лінгвістична дисципліна	7	2	1		4
Тема 2. Природа, сутність та будова мови	11	2	1		8
Тема 3. Походження і розвиток мови	15	2	1		12
Тема 4. Класифікації мов світу	15	2	1		12
Разом за змістовим модулем 1	48	8	4		36
Змістовий модуль 2: Системно-структурний характер мови					
Тема 5. Фонологічна система вивчення мови	14	4	2		8
Тема 6. Фонетичні одиниці, засоби та процеси	20	4	4		12
Тема 7. Лексика і фразеологія	20	6	2		12
Тема 8. Граматична система мови. Синтаксис	18	4	2		12
Разом за змістовим модулем 2	72	18	10		44
Модуль 2					
Змістовий модуль 3: Основні поняття комунікації					
Тема 9. Предмет і завдання курсу. Суть спілкування	11	4	1		6
Тема 10. Основні поняття теорії мовної комунікації	9	2	1		6
Тема 11. Висловлювання у структурі комунікативного акту	8	2			6
Разом за змістовим модулем 3	28	8	2		18
Змістовий модуль 4: Етико-психологічні передумови процесу комунікації					
Тема 12. Код у структурі комунікативного акту	10	2	2		6
Тема 13. Комунікативна особистість	10	2			8
Тема 14. Категорія контакту	12	2	2		8
Разом за змістовим модулем 4	32	6	4		22
Усього годин	180	40	20		120

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Практичне заняття Мова як друга знакова система її функції та будова. Походження та розвиток мови.	4
2	Практичне заняття Фонологічна система вивчення мови.	2
3	Практичне заняття Фонетичні процеси в мові	4
4	Практичне заняття Лексика і фразеологія	2
5	Практичне заняття Граматична система мови. Синтаксис	2
6	Практичне заняття Предмет і завдання курсу. Суть спілкування	1
7	Практичне заняття Основні поняття теорії мовної комунікації	1
8	Практичне заняття Код у структурі комунікативного акту	2
9	Практичне заняття Категорія контакту	2
Всього		20

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури з мовознавства, історії мови, психології особистості, соціальної психології, теорії мовної комунікації, культури сучасної української мови.
2. Підготовка виступу перед аудиторією
3. Аналіз діалогів із художніх творів за запропонованою схемою.
4. Аналіз фонетичних процесів української мови
5. Скласти таблицю генеалогічної класифікації мов світу

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Тема	Кількість годин сам. роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Модуль 1			
Змістовий модуль 1: Загальні питання мовознавства			
Тема 1. Вступ до мовознавства як лінгвістична дисципліна	4	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 3, 4, 6, 7; доп.: 5, 8, 9, 11; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3. Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 2. Природа,	8	1. Опрацювання конспекту лекції та	Фронтальне та

сутність та будова мови		рекомендованої літератури. Джерела: 3, 4, 6, 7; доп.: 5, 8, 9, 11; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3. Виконати завдання до теми.	індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 3. Походження і розвиток мови	12	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 3, 4, 6, 7; доп.: 5, 8, 9, 11; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3. Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 4. Класифікації мов світу	12	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 3, 4, 6, 7; доп.: 5, 8, 9, 11; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3. Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Разом змістовий модуль 1	36		
Змістовий модуль 2: Системно-структурний характер мови			
Тема 5. Фонологічна система вивчення мови	8	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 3, 4, 6, 7; доп.: 5, 8, 9, 11; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3. Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 6. Фонетичні процеси в мові	12	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 3, 4, 6, 7; доп.: 5, 8, 9, 11; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3. Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 7. Лексика і фразеологія	12	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 3, 4, 6, 7; доп.: 5, 8, 9, 11; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3. Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 8. Граматична система мови. Синтаксис	12	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 3, 4, 6, 7; доп.: 5, 8, 9, 10, 11, 12; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3. Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Разом змістовий модуль 2	44		
Модуль 2			
Змістовий модуль 3: Основні поняття комунікації			
Тема 9. Предмет і завдання курсу. Суть спілкування	6	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 5-7, 8, 9; доп.: 4, 7; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання

		самоконтролю. 3.Виконати завдання до теми.	виконання завдань
Тема 10. Основні поняття теорії мовної комунікації	6	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 5-7, 8, 9; доп.: 3, 4, 7; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3.Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 11. Висловлювання у структурі комунікативного акту	6	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 5-7, 8, 9; доп.: 2, 4, 7; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3.Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Разом змістовий модуль 3	18		
Змістовий модуль 4: Етико-психологічні передумови процесу комунікації			
Тема 12. Код у структурі комунікативного акту	6	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 5-7, 8, 9; доп.: 3, 4, 7; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3.Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 13. Комунікативна особистість	8	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 5-7, 8, 9; доп.: 4, 6, 7; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3.Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Тема 14. Категорія контакту	8	1. Опрацювання конспекту лекції та рекомендованої літератури. Джерела: 5-7, 8, 9; доп.: 1, 4, 7; 2. Дати розгорнуті відповіді на питання для самоконтролю. 3.Виконати завдання до теми.	Фронтальне та індивідуальне опитування; аналіз і оцінювання виконання завдань
Разом змістовий модуль 4	22		
Разом	120		

7. Результати навчання

1.	Знання мовознавства як науки і навчальної дисципліни, на основі систематизації та поглиблення знань про головні структурно-функціональні рівні мови, їх одиниці та відношення
2.	Знання природи, сутності, функцій та будови мови
3.	Знання і розуміння основних гіпотез походження мови та закономірностей розвитку мов
4.	Навички аналізувати фонетичні мовні процеси
5.	Знання понятійного апарату теорії мовної комунікації та видів мовленнєвої діяльності

6.	Знання універсальних та етноспецифічних аспектів мовного спілкування
----	--

8. Форми навчання

Лекції, практичні заняття, робота в групах, самостійна робота, індивідуальна робота.

9. Методи оцінювання

Залік, екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					Сума балів
	Тестові завдання	Задачі, завдання, кейси тощо	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	
Модуль I						
Змістовий модуль 1						
Тема 1		5	5	8	20	38
Змістовий модуль 2						
Тема 2		5	3			8
Тема 3		5	3	8		16
Тема 4		4	4			8
Тема 5		5	5			10
Разом змістовий модуль 2		19	15	8	20	62
Разом						
Змістовий модуль 3						
Тема 6		3	2			5
Тема 7		3	2	8		13
Разом змістовий модуль 3		6	4	8	7	25
Змістовий модуль 4						
Тема 8		3	2	8		13
Тема 9		3	2			5
Разом змістовий модуль 3		6	4	8	7	25
Разом						
						50

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Донець Л. С., Мацько Л. І., Вступ до мовознавства: практикум / Л. С. Донець, Л. І. Мацько. – Київ : Вища школа, 1989. – 184 с.
2. Зернецька О.В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини / О.В. Зернецька. – К.: Освіта, 1999. – 351 с.
3. Карпенко Ю. А. Вступ до мовознавства [Текст] : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти / Ю.А. Карпенко. – 2-ге вид., стереотипне. – К. : Академія, 2009. – 336 с.
4. Карпенко Ю. А. Вступ до мовознавства [Текст] : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти / Ю.А. Карпенко. – 2-ге вид., стереотипне. – К. : Академія, 2009. – 336 с.
5. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. / Г. Г. Почепцов – К.: Видавничий центр «Київський університет», 1999. – 308 с.
6. Ревуцька С.К. Курс лекцій з дисципліни «Вступ до мовознавства та основи теорії мовної комунікації» [Текст] / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. українознавства; уклад.С.К. Ревуцька. – Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2019. – 136 с.
7. Ревуцька С.К. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Вступ до мовознавства та основи теорії мовної комунікації» [Текст] / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. українознавства; уклад.С.К. Ревуцька. – Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2019. – 43 с.

8. Семенюк О.А., Паращук В.Ю. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник./ О.А. Семенюк. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 240 с.
9. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації : навчальний посібник для вузів / Ольга Володимирівна Яшенкова . – Київ : Академія, 2010 . – 309 с.

Допоміжна

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – К.: Академія, 2004. – 342с.
2. Білецький А. О. Про мову і мовознавство / А. О. Білецький. – К.: «АрТЕК», 1997. – 223 с.
3. Веренко І.С. Конфліктологія / за ред. І.С. Веренко. – М. : Концерн Swiss, 1990. – 376 с.
4. Косенко Ю.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / Ю.В. Косенко. – Суми: Сумський державний університет, 2011. – 187 с.
5. Кочерган М. П. Загальне мовознавство / М.П. Кочерган. – К.: Видавничий центр «Академія», 2003. – 464 с.
6. Лінгвістичний аналіз: Практикум. Навчальний посібник / За ред. Г. Р. Передрій. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 212 с.
7. Масова комунікація: підручник / А.З. Москаленко, Л.В. Губерський, В.Ф. Іванов, В.А. Вергун. – К. : Либідь, 1997. – 216 с.
8. Реформатський А.А. Введение в языковедение: Учебник для вузов / А.А. Реформатский; под ред. В.А. Виноградова. – 5-е изд., испр.– М. : Аспект Пресс, 2004. – 536с.
9. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Видання друге, перероблене і доповнене / С.В. Семчинський. – К. : АТ «Око», 1996.– 416с.
10. Сучасна українська мова : Підручник / О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевченко та ін; За ред. О.Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997. – 400с.
11. Ющук І.П. Вступ до мовознавства : навч. посібник / І.П. Ющук. – К. : Рута, 2000.– 128с.
12. Ющук І.П. Українська мова: підручник / І.П. Ющук. – 3-тє вид. – К.: Либідь, 2006. – 640с.